

Rozwój krajowego systemu obszarów chronionej przyrody w Polsce w latach 2007-2011

– ocena realizacji Zadania 30 „Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programu działań na lata 2007-2013”

Raport Klubu Przyrodników, kwiecień 2011 r.

Wstęp

„Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Program działań na lata 2007-2013” (dalej „Strategia”) została zatwierdzona przez Radę Ministrów uchwałą 270/2007 z dnia 26.10.2007 r. Strategia wraz z programem stanowi załącznik do tej uchwały.

Program działań, będący elementem obowiązującej Strategii, zawiera m. in. zadanie nr 30, dotyczące rozwoju krajowego systemu obszarów chronionych. Zadanie to brzmi:

Powołanie, w oparciu o dokonaną analizę oraz uwzględniając uwarunkowania społeczno-gospodarcze, nowych obszarów chronionych.

Powołanie nowych obszarów chronionych powinno być poprzedzone przygotowaniem dokumentacji oraz przeprowadzeniem stosownych procedur uzgodnieniowych. W zależności od specyfiki walorów przyrodniczych należy wykorzystać wszystkie przewidziane prawem formy ochrony. Do priorytetowych zadań w tym zakresie należy m.in.: powołanie Turnickiego PN, Jurajskiego PN, Mazurskiego PN, powiększenie Białowieskiego PN i Karkonoskiego PN, powołanie ok. 20 parków krajobrazowych, w tym: Kurpiowskiego PK, Bobolicko-Polanowskiego PK, PK Środkowej Wisły, PK Puszczy Drawskiej, PK w Borach Dolnośląskich, Napiwodzko-Ramuckiego PK, PK Puszczy Boreckiej i innych, powiększenie PK Nadbużańskiego, Bolimowskiego, Górznieńsko-Lidzbarskiego, Łagowskiego, Pszczewskiego oraz ok. 200 nowych rezerwatów przyrody (obejmujących ok. 20000 ha).

Klub Przyrodników zebrał informacje na temat stanu realizacji tego zadania na kwiecień 2011, czyli w momencie, w którym upłynęło ok. 60% okresu przewidzianego na zrealizowanie obowiązującego programu działań. Wyniki analizy zebranego materiału są przedmiotem niniejszego raportu.

Jak pokazujemy w dalszej części raportu, **wykonanie obowiązującej Strategii w rozważanej sferze jest krytycznie zagrożone.**

Sytuacja wymaga pilnych działań naprawczych. Wydaje się, że ich inicjatorem i koordynatorem powinien być Minister Środowiska – na nim bowiem, jako na członku Rady Ministrów, spoczywa bowiem główna odpowiedzialność za wykonanie zadań, wynikających z przyjętego przez tę Radę dokumentu. Dotychczasowe działania Ministra w tej sferze oceniamy jako dalece niewystarczające, noszące wręcz znamiona ignorowania zobowiązań wynikających z uchwały Rady Ministrów 270/2007.

Na okładce – rezerwat „Nad Płociczną” w Puszczy Drawskiej. Jeden z rezerwatów uznanych ostatnio w województwie zachodniopomorskim – jednym z nielicznych województw, w których postęp w dziedzinie tworzenia sieci rezerwatów jest adekwatny do założeń Strategii.

Parki narodowe

Strategia zakłada, że konieczne jest: powołanie Turnickiego PN, Jurajskiego PN, Mazurskiego PN, powiększenie Białowieskiego PN i Karkonoskiego PN. Postęp w realizacji tych zadań jest następujący:

Turnicki PN

Ministerstwo informuje, że *„zapisy art. 10 ust 2 ustawy o ochronie przyrody wykluczają możliwość utworzenia parku narodowego bez uzgodnienia z właściwymi miejscowo organami uchwa/odawczymi samorządu terytorialnego”*, a *„lokalne samorzady wyrazi/ły sprzeciw wobec projektu powołania Parku”*. MŚ nie podjęło z własnej inicjatywy ani żadnych działań na rzecz zmiany tego stanu prawnego, uniemożliwiającego realizację Strategii, ani też żadnych działań na rzecz przekonania samorządów do utworzenia TuPN. Projekt ustawy o zmianie art. 10 ust 2 ustawy, likwidujący „prawo weta” samorządów, został wniesiony do Sejmu jako projekt obywatelski.

W międzyczasie, Minister zatwierdził – i to bez wymaganej prawem oceny oddziaływania na środowisko – plany urządzenia lasu nadleśnictw Bircza i Ustrzyki Dolne, obejmujące lasy przewidywane do włączenia do projektowanego TuPN. Plany te zakładają dalsze gospodarcze użytkowanie tych lasów przez okres 10 lat, a nie ich ochronę. Planowana intensywność pozyskania drewna w tych nadleśnictwach została w dodatku zwiększona w stosunku do okresu poprzedniego. Tym samym, Minister zatwierdził działania, które wydają się sprzeczne ze Strategią, do realizacji której jest zobowiązany.

Jurajski PN

Ministerstwo informuje, że *„zapisy art. 10 ust 2 ustawy o ochronie przyrody wykluczają możliwość utworzenia parku narodowego bez uzgodnienia z właściwymi miejscowo organami uchwa/odawczymi samorządu terytorialnego”*, a *„lokalne samorzady wyrazi/ły sprzeciw wobec projektu powołania Parku”*. MŚ nie podjęło z własnej inicjatywy ani żadnych działań na rzecz zmiany tego stanu prawnego, uniemożliwiającego realizację Strategii, ani też żadnych działań na rzecz przekonania samorządów do utworzenia JPN. Projekt ustawy o zmianie art. 10 ust 2 ustawy, likwidujący „prawo weta” samorządów, został wniesiony do Sejmu jako projekt obywatelski.

W grudniu 2009 r. MS informowało, że *„prowadzone są uzgodnienia z potencjalnym wykonawcą, dotyczące przygotowania stosownych opracowań związanych z utworzeniem Jurajskiego Parku Narodowego”*. Po upływie 15 miesięcy, 28 marca 2011 r. w sprawie tej nie nastąpił żaden postęp – MŚ informowało, że nadal prowadzone są w/w uzgodnienia z potencjalnym wykonawcą.

Mazurski PN

Ministerstwo informuje, że *„zapisy art. 10 ust 2 ustawy o ochronie przyrody wykluczają możliwość utworzenia parku narodowego bez uzgodnienia z właściwymi miejscowo organami uchwa/odawczymi samorządu terytorialnego”*, a *„lokalne samorzady wyrazi/ły sprzeciw wobec projektu powołania Parku”*. MŚ nie podjęło z własnej inicjatywy ani żadnych działań na rzecz zmiany tego stanu prawnego, uniemożliwiającego realizację Strategii, ani też żadnych działań na rzecz przekonania samorządów do utworzenia MzPN. Projekt ustawy o zmianie art. 10 ust 2 ustawy, likwidujący „prawo weta” samorządów, został wniesiony do Sejmu jako projekt obywatelski.

Białowieski PN

Ministerstwo informuje, że *„zapisy art. 10 ust 2 ustawy o ochronie przyrody wykluczają możliwość powiększenia parku narodowego bez uzgodnienia z właściwymi miejscowo organami uchwa/odawczymi samorządu terytorialnego”*. MŚ podjęło próbę przekonania samorządów z regionu Puszczy

Białowieskiej do wyrażenia zgody na powiększenie BPN, w ramach tzw. Białowieskiego Programu Rozwoju. Próba ta zakończyła się jednak fiaskiem.

MŚ nie podjęło z własnej inicjatywy żadnych działań na rzecz zmiany stanu prawnego, uniemożliwiającego realizację Strategii. Projekt ustawy o zmianie art. 10 ust 2 ustawy, likwidujący „prawo weta” samorządów, został wniesiony do Sejmu jako projekt obywatelski.

MŚ zadeklarowało wzmożenie działań ochronnych na obszarze przewidzianym do włączenia do powiększanego BPN, przez utworzenie strefy ochrony zwierzyny (bez przewidywanych polowań) oraz ograniczenie pozyskania drewna.

Karkonoski PN

Ministerstwo informuje, że w związku z uchwałą Rady Miasta Jelenia Góra, akceptującą powiększenie KPN na terenie miasta (teren ok. 576 ha, łączący kompleks Chojnik z głównym kompleksem Parku), trwają prace nad projektem jednostronnego rozporządzenia Rady Ministrów. Jednocześnie, „*prowadzone są rozmowy z Radą Gminy Podgórzyn oraz Radą Miasta i Gminy Karpacz w celu uzyskania ich zgody na powiększenie KPN*” – w tej sprawie jednak odpowiedzi Ministerstwa wykazują brak jakiegokolwiek postępu od grudnia 2009 r. (a więc przez ponad 15 miesięcy)

Równocześnie, założone w Strategii powiększenie Karkonoskiego Parku Narodowego miało – zgodnie z informacją otrzymaną przez nas z MŚ w grudniu 2009 r. – obejmować również „II etap”, polegający na „*włączeniu do KPN najcenniejszych przyrodniczo obszarów obecnej otuliny Parku z 3 sąsiednich nadleśnictw*” (Śnieżka, Kamienna Góra, Szklarska Poręba). Informacja MŚ z kwietnia 2011 r. nie przedstawia żadnego postępu w tej sprawie. Wydaje się, że w ogóle nie podjęto żadnych działań w tym kierunku. W 2010 r. Minister Środowiska zatwierdził plany urządzenia lasu dla nadleśnictw Śnieżka i Kamienna Góra. Jakkolwiek plany te zostały uzgodnione z KPN w zakresie oddziaływania na Park w istniejących granicach, to nie uwzględniają one w żaden sposób zamiaru powiększenia KPN o wskazane obszary! Także w procesie oceny oddziaływania ustaleń planów na środowisko nie uwzględniono takiego zamierzenia. Dla nadleśnictwa Szklarska Poręba plan urządzenia, który również nie uwzględnia zamierzonego powiększenia KP, został w 2009 r. zatwierdzony w ogóle bez oceny oddziaływania na środowisko, w 2010 r. opracowano natomiast uzupełniająca prognozę oddziaływania na środowisko – która jednak także w żaden sposób nie uwzględnia projektu powiększenia KPN.

Projektowane nowe parki narodowe zostały ujęte w projekcie Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

Ocena aktualnego stanu realizacji strategii w zakresie tworzenia/powiększania parków narodowych prowadzi do wniosku, że spośród wszystkich zamierzeń, zaledwie jedno (powiększenie KPN) ma szansę zostać realizowane, i to tylko w części.

Równocześnie, Minister Środowiska podejmuje decyzje (zatwierdzanie planów urządzenia lasu) niezgodne z ustaleniami przyjętej przez Radę Ministrów Strategii, o której realizację powinien dbać. Walory przyrodnicze projektowanych parków ulegają też degradacji w wyniku zabudowy i zainwestowania przestrzeni (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i decyzje o warunkach zabudowy, podejmowane na szczeblu gmin).

Nie realizując zadań Strategii w zakresie tworzenia i powiększania parków narodowych, Minister Środowiska nie podejmuje także innych potrzebnych, choć nie ujętych w Strategii działań w tej sferze – argumentując to właśnie nie ujęciem ich w Strategii. Dla przykładu: istnieją merytoryczne argumenty uzasadniające powiększenie obszaru morskiego Słowińskiego Parku Narodowego (odkryto unikatowe, bardzo cenne przyrodniczo gładzowisko podmorskie; obecnie tylko w części leży ono w granicach SPN, a powinno w całości znaleźć się pod ochroną). W dodatku, powiększenie obszaru morskiego parku narodowego nie wymaga uzgodnienia z

samorządami terytorialnymi. Mimo to, Minister Środowiska informuje, że nie zamierza przed 2013 r. podjąć inicjatyw w tym zakresie.

W zakresie tworzenia i powiększania parków narodowych wszystko wskazuje więc, że zadanie obowiązującej Strategii nie zostanie zrealizowane.

Potrzebne i pilne działania naprawcze, to:

1. Zmiany prawne, likwidujące „prawo weta” samorządów terytorialnych wobec utworzenia parku narodowego, przynajmniej na gruntach Skarbu Państwa. Tym samym usunięta zostałaby podstawowa przyczyna impotencji Rady Ministrów w zakresie zrealizowania własnej strategii co do tworzenia i powiększania parków narodowych. W zakresie inicjatywy ustawodawczej Ministra wyręczyło tu społeczeństwo: projekt odpowiedniej ustawy został wniesiony do Sejmu jako projekt obywatelski, poparty przez ok. 250 tys. podpisów.
2. Pilne tymczasowe zabezpieczenie wartości przyrodniczych projektowanych parków narodowych, przez:

- a) W zakresie ekosystemów leśnych: uwzględnienie projektowanych parków narodowych/powiększeń parków narodowych w planach urządzenia lasu odpowiednich nadleśnictw Lasów Państwowych – przez wyraźne wskazanie lasów projektowanych do ochrony w parku narodowym, zaliczenie ich do gospodarstwa specjalnego i zaplanowanie w nich gospodarki zbliżonej do docelowej ochrony tych ekosystemów leśnych w parku narodowym. Podkreślamy tu, że realizacja tego postulatu leży w kompetencjach Ministra Środowiska! Do zatwierdzonych już planów powinny zostać sporządzone odpowiednie aneksy!

Być może celowe byłoby także czasowe (do czasu utworzenia parków) wydzielenie lasów projektowanych parków narodowych w odrębne nadleśnictwa, które prowadziłyby de facto gospodarkę rezerwatową, zbliżoną do sposobów ochrony w parku narodowym. W przeszłości takie rozwiązania stosowano już w procesie tworzenia Białowieskiego Parku Narodowego (przed II wojną światową, utworzono czasowo Nadleśnictwo „Rezerwat”) i Wigierskiego Parku Narodowego (w latach 1986-1988 utworzono czasowo Nadleśnictwo „Wigierski Park Narodowy”). Zastosowanie takiego rozwiązania leży w kompetencjach Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, jednak Minister Środowiska dysponuje środkami zainspirowania DGLP do tego.

- b) W zakresie zagospodarowania przestrzennego: obligatoryjne wprowadzenie projektów nowych parków narodowych / powiększeń parków narodowych do planów zagospodarowania przestrzennego województw i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w trybie przewidywanym przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla inwestycji celu publicznego o znaczeniu ogólnokrajowym.

Wydaje się, że jest to możliwe w świetle rozszerzającej definicji „inwestycji celu publicznego” przyjętej w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z tą definicją, inwestycjami celu publicznego są „*dzia/ania [a więc nie tylko przedsięwzięcia stricte inwestycyjne!] (...) stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 i Nr 106, poz. 675)*”. Celem takim, zgodnie z pkt 9b, jest m. in. „*ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody*”, realizowana przecież m. in. przez tworzenie form ochrony przyrody.

W świetle przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 4, w świetle także art. 47 ust 2 pkt 2), możliwe jest

sporządzenie programu zawierającego zadania rządowe w zakresie tworzenia/powiększania parków narodowych, i jego ustanowienie w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów.

Według informacji nam przedstawionej, Minister „zapropnował” odpowiednim samorządom województw wprowadzenie projektowanego Turnickiego i Mazurskiego (dlaczego nie Jurajskiego?) do planów zagospodarowania przestrzennego województw. Jednak, dla osiągnięcia rzeczywiście skutecznego zabezpieczenia przestrzeni projektowanej pod te parki narodowe, samo „zapropnowanie” jest niewystarczające; projektom tych parków należy nadać status gwarantujący ich obligatoryjne uwzględnienie w planowaniu miejscowym.

- c) Tymczasowe objęcie terenów projektowanych do uznania za parki narodowe ochroną w formie rezerwatów przyrody. Jest to kompetencja Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska, jednak Minister Środowiska ma możliwości zainspirowania poszczególnych RDOŚ do jej zastosowania.

Parki krajobrazowe

Strategia zakłada potrzebę „powołanie ok. 20 parków krajobrazowych, w tym: Kurpiowskiego PK, Bobolicko-Polanowskiego PK, PK Środkowej Wisły, PK Puszczy Drawskiej, PK w Borach Dolnośląskich, Napiwodzko-Ramuckiego PK, PK Puszczy Boreckiej i innych, powiększenie PK Nadbużańskiego, Bolimowskiego, Górznieńsko-Lidzbarskiego, Łagowskiego, Pszczewskiego”. W trakcie obowiązywania strategii, kompetencje w zakresie tworzenia i powiększania parków krajobrazowych zostały przeniesione od wojewody do sejmiku województwa, jako zadanie z zakresu administracji rządowej, finansowane z budżetu państwa.

Postęp w tworzeniu sieci parków krajobrazowych w poszczególnych województwach za lata 2007-2010, według informacji jakie Klub Przyrodników zebrał od poszczególnych urzędów marszałkowskich, jest natomiast następujący:

Dolnośląskie

Prowadzone są prace na rzecz utworzenia parku krajobrazowego „Doliny Odry i Oławy”, między Wrocławiem a granicą z woj. opolskim.

Kujawsko-pomorskie

Nie otrzymaliśmy odpowiedzi.

Lubelskie

Nie utworzono nowych parków i nie widzi się takiej możliwości w roku 2011 – ze względu na fakt, że zadanie to musi być finansowane dotacją budżetowej, która na rok 2011 nie pozwala na realizację zadań.

Lubuskie

Nie utworzono nowych parków i nie prowadzi się prac nad takim utworzeniem. Nie zamierza się więc utworzyć parków wymienionych w Strategii.

Łódzkie

W 2010 r. powiększono o 322 ha Bolimowski Park Krajobrazowy, realizując tym samym zapis Strategii.

Małopolskie

Nie utworzono nowych parków i nie prowadzi się prac konkretnych nad takim utworzeniem

Mazowieckie

Nie utworzono nowych parków. Urząd posiada dokumentację 7 projektów parków krajobrazowych (PK im. Józefa Chelmońskiego, PK Dolnej Pilicy, PK Kotliny Warszawskiej, Wiślansko-Narwiński PN, Kurpiowski PK, PK Doliny Środkowej Wisły, Geopark Przysucha). Urząd planuje sporządzenie całościowego raportu o stanie ochrony przyrody województwa, z którego dopiero wynikną wnioski co do zasadności tworzenia nowych parków.

Opolskie

Planuje się utworzyć PK Doliny Malej Panwi i powiększyć PK Gór Opawskich. Propozycje wielkoobszarowych form ochrony przyrody ujęto w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Podkarpackie

Nie utworzono nowych parków i nie prowadzi się prac nad takim utworzeniem

Podlaskie

Nie utworzono nowych parków i nie prowadzi się prac nad takim utworzeniem

Pomorskie

Prowadzone są prace w kierunku utworzenia PK Dolnej Wisły. Zwrócono uwagę, że procedura tworzenia parku krajobrazowego powinna następować na wniosek.

Śląskie

Nie utworzono nowych parków i nie prowadzi się prac nad takim utworzeniem

Świętokrzyskie

Nie utworzono nowych parków i nie prowadzi się prac nad takim utworzeniem

Warmińsko-mazurskie

Nie utworzono nowych parków i nie prowadzi się prac nad utworzeniem parków wymienionych w Strategii. Prowadzi się prace nad niewielkim (ok. 300 ha) powiększeniem Welskiego PK.

Wielkopolskie

W 2009 r. utworzono nowy park krajobrazowy Nadgoplański Park Tysiąclecia – w zamian za likwidację dawnego rezerwatu przyrody o tej samej nazwie.

Zachodniopomorskie

Nie utworzono nowych parków. Konieczna jest analiza priorytetów, ponieważ Strategia wskazuje na potrzebę utworzenia 2 nowych parków, a posiadana waloryzacja przyrodnicza województwa – na potrzebę utworzenia 3 innych. Jednak, projektowane parki wymienione w Strategii nie są wymienione w priorytetach województwa.

Podejście samorządów poszczególnych województw do tworzenia nowych parków krajobrazowych jest zróżnicowane, co – biorąc pod uwagę ich samorządność – wydaje się naturalne. Warto jednak zauważyć, że przynajmniej niektóre województwa zadeklarowały wolę prac w tym zakresie. Wskazują jednak, że zgodnie z obowiązującym prawem, zadanie to, należące do powierzonych samorządowym województwom zadań z zakresu administracji rządowej, musiałyby być finansowane z budżetu państwa, a nie zapewniono na to środków.

Ocena aktualnego stanu realizacji Strategii prowadzi wprost do konkluzji, że założone cele nie zostaną nawet w przybliżeniu osiągnięte!

Jak dotąd, nie powstał żaden (!) nowy park krajobrazowy (Nadgoplański Park Tysiąclecia, przekształcony z rezerwatu przyrody, nie powinien bowiem być liczony jako obiekt nowy), a z założonych powiększeń zrealizowano zaledwie jedno! Parki krajobrazowe wymienione w strategii z nazwy jako niezbędne do utworzenia lub powiększenia zwykle nie znajdują się nawet w priorytetach poszczególnych województw!

W odpowiedzi na zapytanie Klubu Przyrodników o podejmowane przez Ministra Środowiska działania na rzecz inspirowania i motywowania marszałków województw do tworzenia nowych i zwiększania powierzchni istniejących parków krajobrazowych”, Minister poinformował nas, że „Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska nie podejmował dotychczas takich działań”. Dla Klubu Przyrodników niezrozumiałe jest jednak, dlaczego w tej sprawie Minister w ogóle wskazuje na Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, który w sprawach parków krajobrazowych nie ma żadnych prawnych kompetencji. Wydaje się, że działania takie, a także koordynacja realizacji Strategii, powinien podjąć właśnie Minister Środowiska, a nie GDOŚ.

Równocześnie z brakiem postępu w tworzeniu nowych parków narodowych, w niektórych województwach podejmowane są przez samorząd województwa inicjatywy:

- zmniejszania istniejących parków, przez wyłączenie z ich granic działek, wobec których istnieje 'zainteresowanie inwestycyjne',
- punktowego wyłączenia obowiązujących w parku krajobrazowym zakazów (np. eksploatacji kopalni, zabudowy w pobliżu wód) – co wydaje się typowym „obejściem prawa”, prowadzącym do faktycznej likwidacji ochrony parku krajobrazowego w takich miejscach, przy formalnym tylko pozostawieniu terenu w jego granicach.

Niepokojące jest również masowe uchylanie w niektórych województwach (wielkopolskie!) przez sądy administracyjne rozporządzeń wojewodów, na podstawie których funkcjonują obecnie istniejące parki krajobrazowe, ze względu na wady prawne. Przy braku woli samorządu województwa (lub braku uzgodnień gmin, co jest bardzo prawdopodobne) do wydania nowych rozporządzeń w miejsce uchylonych, może to skutkować faktyczną likwidacją już istniejących parków krajobrazowych.

Potrzebne i pilne działania naprawcze, to:

1. Zapewnienie marszałkom województw środków finansowych z budżetu państwa na niezbędne prace w zakresie opracowania koncepcji rozwoju wojewódzkich systemów form ochrony przyrody chroniących krajobraz, w tym na opracowanie dokumentacji niezbędnych do powołania nowych parków krajobrazowych. Według zgrubnego oszacowania, na opracowanie dokumentacji niezbędnej do utworzenia i powiększenia tych parków krajobrazowych, które są z nazwy wymienione w Strategii, wystarczyłaby kwota ok. 1 mln zł w skali kraju.
2. Formalne wystąpienie Ministra Środowiska do odpowiednich województw z wnioskiem o utworzenie/powiększenie parków krajobrazowych szczególnie istotnych dla ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej w skali ogólnopolskiej (tj. przynajmniej parków wymienionych z nazwy w Strategii).
3. Wprowadzenie parków krajobrazowych szczególnie istotnych dla ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej w skali ogólnopolskiej (tj. przynajmniej parków wymienionych z nazwy w Strategii) do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.
4. Opracowanie przez Ministra Środowiska i przekazanie samorządom województw wytycznych prawnych, które zagwarantowałyby utrzymanie wszystkich już istniejących parków krajobrazowych i reżimu ich ochrony.

Rezerваты przyrody

Strategia zakłada uznanie do 2013 r. ok. 200 nowych rezerwatów przyrody (obejmujących ok. 20000 ha).

W latach 2007-2008 uznano, wg danych MŚ, 29 nowych rezerwatów przyrody (5949 ha) oraz 2 powiększono. Od roku 2009 do 2010 r. uznano, wg danych MS, 26 nowych rezerwatów i 1 powiększono (1808 ha). Natomiast według danych uzyskanych przez nas od Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowska, od 2009 r. uznano 29 rezerwatów i powiększono co najmniej 2 (różnica wynika z faktu, że nasze dane uwzględniają już 3 rezerваты powstałe w początkach 2011 r.). Według informacji zebranych przez nas z RDOŚ, trwają prace, lub przynajmniej istnieją zamiary, uznania 33 nowych rezerwatów. W poszczególnych województwach postęp w zakresie uznawania rezerwatów przyrody jest następujący:

Dolnośląskie

Nie tworzono nowych rezerwatów i nie planuje się tworzenia.

Kujawsko-pomorskie

Nie tworzono nowych rezerwatów i nie planuje się tworzenia. Dokonano tylko „reformy” rezerwatu Nadgoplański Park Tysiąclecia – utworzonego w 1967 r. na powierzchni 12650 ha, jednak charakterem przypominającego park krajobrazowy: w 2009 r. ograniczono rezerwat do ok. 1800 ha.

Lubelskie

Nie otrzymaliśmy odpowiedzi na zapytanie, jednak z wykazu zarządzeń RDOŚ wynika, że nie uznano żadnych nowych rezerwatów przyrody.

Lubuskie

Uznano rezerваты:

1. Goszczanowskie Źródlika
2. Bagno Leszczyny
3. Mszar Rosiczkowy k. Rokitna
4. Mszar Przygielkowy Długie im. Huberta Jurczyszyna
5. Gubińskie Mokradła
6. Flisowe Źródlika

Mniej lub bardziej zaawansowane prace dotyczą 9 projektów rezerwatów przyrody

Łódzkie

Nie tworzono nowych rezerwatów i nie planuje się tworzenia.

Małopolskie

Uznano rezerwat:

1. Mogielica

Zlikwidowano 1 rezerwat przyrody „W Łosiach im. Mieczysława Czai” Trwają prace nad 1 projektem rezerwatu przyrody „Stołowa Góra”

Mazowieckie

Uznano rezerваты:

1. Jezioro Szczawieńskie
2. Mierzvice

Do 2013 „planuje się uznać jeszcze kilka rezerwatów, ale ich dokumentacje nie zostały jeszcze sporządzone, dlatego RKP nie posiada bliższych informacji”

Opolskie

Uznano rezerwat::

1. Barucice

RDOŚ dostrzega potrzebę uznania 6 nowych, „nad czym sukcesywnie pracuje”

Podkarpackie

Nie uznano nowych rezerwatów przyrody. W 2011 r. planuje się uznanie 6 rezerwatów

Podlaskie

Nie uznano nowych rezerwatów przyrody. Trwają prace nad uznaniem 1 nowego.

Pomorskie

Uznano rezerwaty:

1. Dolina Kulawy;
2. Moczadło

Powiększono 2 inne rezerwaty. Planuje się uznanie 6 nowych.

Śląskie

Nie tworzono nowych rezerwatów i nie planuje się tworzenia.

Świętokrzyskie

Uznano rezerwat:

1. Zachełmie

Nie planuje się nowych, ponieważ brak jest wniosków, a posiadane dokumentacje „nie spełniają wymagań formalnych (brak zgody właścicieli)”

Warmińsko-mazurskie

Uznano rezerwaty:

1. Kwiecewo
2. Polder Sątopy-Samulewo
3. Jezioro Długie

Planuje się uznanie 3 nowych.

Wielkopolskie

Nie tworzono nowych rezerwatów i nie planuje się tworzenia

Zachodniopomorskie

Uznano rezerwaty:

1. Przełom rzeki Dębnicy
2. Sieciemińskie Rosiczki
3. Bukowskie Bagno
4. Nad Płociczna
5. Nad Jeziorem Liptowskim
6. Żółwia Błoc
7. Rzeka Rekowa
8. Brzozowe Bagno k. Czaplinka
9. Nadmorski Bór Storczykowy
10. Krzywicki Mszar
11. Wrzosiec
12. Mszar koło Siemidarżna
13. Nadmorski Bór Bażynowe w Mrzeżynie

Trwają prace nad 7 kolejnymi.

Po upływie ok. 60% okresu planistycznego, zamierzony docelowo wskaźnik liczby nowych rezerwatów przyrody został więc wykonany zaledwie w 29%. Jeżeli Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska zrealizują w całości swoje plany deklarowane na okres do 2013 r., liczba nowych rezerwatów uznanych łącznie w okresie 2007-2013 wzrośnie do 91, czyli do zaledwie 45% zakładanego wskaźnika.

Podobnie wygląda ocena realizacji, jeżeli operować wskaźnikiem powierzchniowym (obecna realizacja na poziomie ok. 39%, szacowana realizacja do 2013 r. nie przekroczy 50% założeń).

Rozmieszczenie nowo tworzonych rezerwatów jest bardzo nierównomierne. Liderem jest województwo zachodniopomorskie, w którym sieć rezerwatów jest sprawnie rozwijana. Z kolei, w kilku województwach rozwój sieci rezerwatów przyrody został zupełnie zaniedbany. W naszej ocenie różnice te nie wynikają ze zróżnicowania walorów przyrodniczych i potrzeb ochrony rezerwatowej, a raczej ze zróżnicowania aktywności poszczególnych RDOŚ, i mogą być jednym z mierników jakości pracy poszczególnych Dyrekcji.

W świetle założeń obowiązującej Strategii, tempo uznawania nowych rezerwatów przyrody wymagałoby w skali kraju znacznego przyspieszenia. Aby zrealizować zadanie Strategii, tempo tworzenia nowych rezerwatów powinno być czterokrotnie większe, niż tempo w latach 2007-2010!

Potrzebne i pilne działania naprawcze, to:

1. Zmobilizowanie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska do realizacji w/w zadania Strategii, a następnie zmobilizowanie do uzupełnienia regionalnej sieci rezerwatów przyrody tych Regionalnych Dyrektorów, którzy jak dotąd nie wykazują własnej woli w tej sprawie. Jest to podstawowe działanie, nie wymagające inwestycji finansowych.
2. Wzmocnienie w RDOŚ zasobów kadrowych. Nie jest tu potrzebna żadna znaczna inwestycja kadrowa – już wzmocnienie każdej z RDOŚ o zaledwie 0,5 etatu przeznaczone na cele tworzenia nowych rezerwatów znacznie poprawiłoby sytuację.
3. Zapewnienie RDOŚ elementarnych, ale dostępnych wtedy, kiedy tylko są potrzebne, środków finansowych na usunięcie 'wąskich gardeł' w pracach kameralnych związane z uznawaniem nowych rezerwatów. Przykładowo: w jednej z RDOŚ brak kilkuset złotych na niewielkie uzupełnienie dokumentacji geodezyjnej do projektu rezerwatu spowodował kilkumiesięczną zwłokę i zdezaktualizowanie się całości dokumentacji geodezyjnej – w wyniku czego proces uznawania rezerwatu przeciąga się obecnie już do dwóch lat, a dokumentację zamówiono ponownie kosztem kilku tysięcy złotych.
4. Zapewnienie środków na dokumentację przyrodnicze nowych obiektów do ochrony rezerwatowej. Wymagana jest tu inwestycja rzędu 1 mln zł. w skali kraju.